

Padurea Spanzuratiilor de Liviu Rebreanu

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

La numai doi ani dupa Ion, in 1922, Liviu Rebreanu publica Padurea spanzuratiilor care deschide in literatura romana seria marilor romane de analiza psihologica, ilustrate mai tarziu de Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Anton Holban, Garabet Ibraileanu s.a. Perioada interbelica este caracterizata, conform criticului G Ibraileanu, prin doua tipuri de roman: romanul de creatie (in care personajele sunt caracterizate prin reactiile lor exterioare) si romanul de analiza (in care personajele sunt prezentate din interior, prin intermediul gandurilor si al starilor sufletesti), insa intre cele doua tipuri exista mai degraba o relatie de intrepatrundere si reciprocitate, intrucat, asa cum recunoaste criticul, "creatia si analiza se gasesc impreunate, in diverse proportii, la orice prozator de talent" (G. Ibraileanu, Creatie si analiza, in "Studii literare", vol. 2, Buc, Ed. Minerva, 1979, p. 7) Interesul pentru analiza psihologica existase si la scriitorii din epoca marilor clasici (I. L. Caragiale - O facie de Paste, Pacat, In vreme de razboi sau Slavici - Moara cu noroc, Padureanca, Mara), dar lui Rebreanu ii revine meritul de a crea o proza in care epicul este trimis in plan secund si inlocuit cu analiza starilor de constiinta.

Padurea spanzuratiilor se inscrie pe linia modernista prin tematica si prin obiectivitatea auctoriala.

-Titlu. Tema. Elemente de structura si compozitie.-

Ca elemente de istorie literara putem aminti factorii genezei romanului, precizati de autorul insusi: executarea, prin spanzurare a fratelui sau, Emil, in 1917, ca urmare a tentativei de dezertare la trupele romane, impresia produsa de o fotografie reprezentand cadavrele a 300 de soldati cehi spanzurati de autoritatile austro-ungare intr-o padure, cunoasterea vietii militare ca bursier al Academiei Militare din Budapesta si ca ofiter in garnizoana din Gyula, lectura operei lui Dostoievski. inca din 1916, schitase o povestire cu titlul Spanzuratii, iar in 1919, incepe scrierea romanului (in primele variante, eroul se numea Virgil sau Victor Bologa), finalizat si publicat in 1922.

Titlul reprezinta o metafora, sugerand efectele tragice ale razboiului asupra destinelor umane. Pe fundalul evocarii primului razboi mondial (una dintre temele abordate), romanul urmareste evolutia unei constiinte.

Este structurat in patru carti, primele trei avand fiecare cate unsprezece capitole, iar al patrulea, doar opt capitole. Cele doua planuri (social si psihologic) alterneaza, evoluand paralel sau intersectandu-se. La nivelul compozitie, se observa acelasi caracter circular si simetria romanului, asa cum am intalnit in Ion si vom intalni in Rascoala. Romanul incepe si se termina cu scena spanzurarii. Situatiile tragice similare a celor doi dezertori - Svoboda si Bologa - indica multiplicarea aceluiasi caz, justificand, astfel, titlul romanului.

Un alt element compozitional il constituie parcurgerea celor trei etape in evolutia lui Bologa: cetatean - roman - om in procesul iesirii din incertitudine si al identificarii unui sens in viata.

-Trasaturi specifice-

Deși este primul roman românesc de analiză psihologică, perspectiva narativă nu aparține tot timpul personajului principal (asa cum se va întâmpla la Camil Petrescu de pilda), păstrând ceva din viziunea obiectivă din romanul anterior {Ion}. Analiza psihologică nu urmărește drumul sinuos al introspecției, iar capitolele de rememorare a vieții de dinainte de război prezintă evenimentele în ordine cronologică. Nararea se face la persoana a III-a, de către un narator omniscient care urmărește atât trăirile interioare ale personajului, cât și reacțiile sale fizice, comportamentale (determinate de schimbările sufletești).

Acțiunea este urmărită din două perspective - una subiectivă, care dezvăluie conștiința bulversată a lui Bologa și alta, exterioară, obiectivă, care dezvăluie cauza procesului de conștiință, realitatea social-istorică a războiului.

Pentru a pătrunde în mintea eroului său, Rebreanu contopește timpul subiectiv individual în cel obiectiv, al naratorului demiurgic.

Factorii care acționează exterior sau interior asupra echilibrului protagonistului devin simboluri ale transformării sale: lumina, spanzurătoarea, iubirea (simbolice sunt și numele personajelor: Svoboda semnifică "libertate", Apostol trimite la semnificația biblică de credință și speranță în triumful adevărului). Lumina este simbolul central, văzută ca o obsesie a omului: "Ispitește, ispitește mereu, lumina..." spune Bologa. Prima dată este vorba de lumina din timpul rugăciunii (lumina credinței, a divinității), apoi de lumina rațiunii, a cunoașterii filozofice din adolescență, sub impulsul educației paterne; mai târziu, lumina gloriei efemere pe front, lumina iubirii prin Ilona, lumina sufletului în ochii lui Cervenکو, lumina eliberării în ochii lui Svoboda, lumina reflectorului pe linia frontului. Bine reliefată este simbolistica întuneric-lumina: la executarea lui Svoboda, Bologa spune "Ce întuneric, Doamne, ce întuneric s-a lăsat peste lume!", pentru că la propria execuție sa aiba revelația sublimului divin ce-i umple sufletul de lumina: "Ridică ochii spre cerul tintuit cu puține stele întârziate. (...) Drept în fața lumii tainice luceafărul, vestind răsăritul soarelui. Apostol își potrivește streangul, cu ochii însetați de lumina răsăritului. Pământul i se smulse de sub picioare. Își simți trupul atârând ca o povară, privirile însă îi zburau, nerăbdătoare, spre strălucirea cerească (...)." Asociat luminii este simbolul iubirii, văzută în multiple ipostaze: iubirea față de adevăr, de dreptate, de cunoaștere, de stat, de neam, de oameni, de tot ce există, de Dumnezeu.

Analiza psihologică este realizată prin introspecție, monolog interior, retrospectiv (scenele din copilărie), perspectivism: perspectiva narativă se schimbă ca într-un cadru cinematografic - de exemplu, în scena din debutul romanului, perspectiva aparține, pe rând, naratorului din exterior, apoi caporalului care pregătește spanzurătoarea, lui Klapka și, în sfârșit, lui Bologa (cf. N. Manolescu, cap. Drumul și spanzurătoarea, în "Arca lui Noe", Buc., Ed. 100+1 Gramar, 1998, pp. 152-170).

-Caracterizarea personajului principal-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Destinul personajului este urmarit in planul subiectiv, al analizei psihologice, proiectat pe fresca razboiului. Apostol Bologa este tipul intelectualului in cautarea unei certitudini, a unei valori: credinta in Dumnezeu, datoria fata de stat, problema nationala, iubirea de oameni. Doar aceasta din urma ii aduce linistea, semnificativa, in acest sens, fiind imaginea extazului din clipa mortii (nu intamplator critica l-a apropiat pe Rebreanu de Dostoievski, autor pentru care umanul este raportat la crestinism, o religie a iubirii).

Copil fiind, el beneficiase de o dubla educatie - din partea unui tata sever, care ii interzice slabiciunile de caracter si o mama cu puternice convingeri mistice, care spera sa-l determine sa urmeze Teologia. Cand tatal sau moare, Apostol devine sovaitor, lipsindu-i echilibrul moral pe care acesta i-l conferea. Primind o bursa de stat, pleaca la Facultatea de Filosofie din Budapesta, unde se impune prin curajul opiniilor. Intr-o vacanta la Parva o intalneste pe Marta Domsa, cu care se logodeste si din pricina careia se hotaraste sa plece pe front (o face din orgoliu, pentru a-si dovedi competenta si virilitatea).

Autorul urmareste evolutia eroului prin parcurgerea a trei etape. esentiale in dezvoltarea sa umana si spirituala. Prima etapa o reprezinta ipostaza de cetatean: Apostol Bologa e convins ca "omul nu e nimic decat in functie de stat" si traieste cu iluzia ca, plecand pe front, isi va indeplini datoria de cetatean al Imperiului Austro-Ungar. In razboi este decorat si cooptat in Curtea Martiala, fiind unul dintre membrii care decide condamnarea la moarte a lui Svoboda, pentru dezertare la inamic. Desi convins de justetea actului sau, lumina din ochii lui Svoboda ii zguduie convingerile, corelata fiind cu discutiile avute cu Klapka. Acesta ii spune ca viata omului e bunul cel mai de pret si-si admite lasitatea de a dezerta din dorinta de a se intoarce teafar la familie. Pentru Apostol, Klapka este un relevator al adevarului, iar dupa ce ii povesteste de padurea spanzuratilor, Bologa intelege ca propriile idei despre viata si-au pierdut consistenta.

A doua ipostaza este Apostol-romanul: "Statul nu cere iubire, ci numai devotament, disciplina omului, pe cand neamul presupune o dragoste frateasca". Pus in situatia de a lupta pe frontul romanesc impotriva propriului neam, Bologa se revolta si incearca sa fuga. Este ranit si internat. Revenit intr-o permisie la Parva, rupe logodna cu Marta a carei frivolitate il dezgusta, iar mai tarziu o intalneste pe Ilona (de care se va indragosti), fiica lui Vidor, groparul la care este gazduit. Criza interioara se complica si mai mult cand este pus in situatia de a condamna la moarte doisprezece romani acuzati de colaborare cu inamicul. Constiinta sa este impartita intre convingeri contradictorii. Pentru a evita alegerea impusa de datorie, decide sa dezerteze pentru a doua oara, dar este prins, judecat si condamnat la moarte.

Cea de-a treia ipostaza - Apostol-omul - inseamna pentru eroul lui Rebreanu stabilirea unei certitudini si identificarea idealului suprem pe care il cautase intreaga viata: "in sanul neamului, individul isi gaseste eul sau cel mai bun in care salasluieste mila si dragostea pentru toata omenirea."

-Stil. Limbaj.-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

Anticalofilismul si limbajul "bolovanos" au devenit deja clisee in discutarea stilului lui Rebreanu. Frazele sale sobre corespund insa notatiei exacte, dar nu sunt lipsite de sugestie si semnificatie. Propozitiile sunt scurte, precise, deseori coordonate, intrerupte de multe puncte de suspensie care indica dramatismul interior, contradictiile individului pus in situatii limita.